

Emperyalizmin "Masumiyeti" ve İslâmî Öfkenin Nedenleri 2012-12-05 11:31:00

■

■

■ ■ ABD'nde Haziran 2012'de hazırlanan "Müslümanların Masumiyeti" adlı düşük kaliteli bir filmin Arapça versiyonunun 9 Eylül'de internete konması, büyük çoğunluğu İslâm dünyasında olmak üzere bir dizi protesto gösterisine yol açtı. Müslümanların peygamberini aşağılayan bu filmin ardından 18 Eylül'de Charlie Hebdo adlı Fransız mizah dergisinin Hz. Muhammed'in çıplak resmini yayımlaması gerilimi daha da arttırdı. Bu gösterilerde ABD elçiliklerinin ve yer yer de Almanya ve Britanya elçiliklerinin ve ABD kökenli işyerlerinin hedef alınmasına ve "güvenlik" kuvvetleriyle göstericiler arasındaki çatışmalara bağlı olarak ölümler ve yaralanmalar da meydana geldi. "İleri" ülkelerdeki anaakım medya, bu provokatif filme gösterilen tepkileri İslâm halklarının geriliğiyle, demokratik tartışma kültüründen yoksun oluşuyla ve hattâ İslâm'ın fanatik, militarist ve savaşçı niteliğiyle açıklamaya çalıştı. Aynı medya, Bingazi'de meydana gelen saldırıda ABD'nin Libya elçisi Chris Stevens ile üç Amerikalı diplomatın yaşamını yitirmesini de bu "tez" in çürütülemez kanıtı olarak sundu. Tabii gerek tekerci Batı medyası ve gerekse onun görüşlerini kölece ve papağan misali yineleyenler, Libya'daki pro-emperyalist ve fanatik İslâmî milislerle sıkı ilişkileri olduğu bilinen Stevens'in, aylardır işbirlikçi rejime karşı çeşitli eylemler gerçekleştiren Kaddafi-yanlısı Yeşil Direniş tarafından öldürüldüğünü görmezden geldiler. (1) Bu olaydan hareketle İslâm'ı ve Müslüman halkları mahkûm etmeye girişenler şu tatsız gerçekleri ise ağızlarına bile almadılar: Daha geçen yıl ABD, Fransa, Britanya ve aralarında Türkiye'nin de olduğu diğer devletlerin Kaddafi rejimine karşı kışkırttıkları ve/ ya da destekledikleri gerici ayaklanma sırasında ve Libya'ya karşı gerçekleştirilen acımasız hava bombardımanında -nüfusu sadece 6 milyon olan bu ülkede- 50,000 dolayında insan yaşamını yitirdi. Bir zamanlar Afrika'da yaşam standardı en yüksek olan bu ülkenin ekonomisi ve altyapısı büyük ölçüde çöktü. Merkezî bir otoritenin ve dolayısıyla hem kalburüstü kişiler ve hem de sıradan yurttaşlar için sıradan kamu hizmetlerinin ve hattâ "güvenlik" denen bir şeyin kalmadığı bu ülke şimdi tam bir kaos içinde. Tam da burada, Libya deneyiminin de doğruladığı bir hususun altını kalın bir çizgiyle çizmek gerekir: ABD ve Batı Avrupa emperyalistlerinin bir yandan haksız bir biçimde bir bütün olarak İslâm'ı fanatik, militarist ve savaşçı bir din olarak tanımlar ve İslamofobiye körüklerken, bir yandan da Müslüman halklara ve İslâm dünyasındaki direnişçi örgütlere ve kendi diktalarına boyun eğmeyen -Libya, Suriye ve İran gibi- devletlere karşı savaşımalarında İslâm adına hareket eden El Kaide türü provokatif gruplarla birlikte hareket etmeleri ikiyüzlülüğün doruğudur.

»

» »

»

» » Bedenleri, saçlarından ayaklarına kadar halkların kanlarıyla lekeli ABD ve Batı Avrupa tekeldi burjuvazisinin özeldi Müslüman halklara ve geneldi "geri" halklara yaklaşımını ve onların sömürgeci mantığını yansıtan yukardaki subjektif saptamalar, ne yazık ki günümüzde dünya ölçeğinde çok yaygın bir etkiye sahip. Hattâ bu türden saptamalar, İslâm dünyasındaki aydınlar ve düşünürler arasında da küçümsenmeyecek bir destek buluyor. Örneğin Suriyeli siyasal analist Sami Moubayed, 18 Eylül tarih ve "An insult best left in obscurity" ("Görmezlikten gelinmesi hayırlı olacak hata") başlıklı yazısında, "Müslümanların Masumiyeti" adlı filme gösterilen tepkileri ele alırken şöyle diyordu:

»

» » "Antik dönemde kalmış argümanları bulup çıkaracak, bu argümanları insanların duygularıyla oynamak için kullanacak, çılgınlar gibi karışıklık çıkaracak ve nefreti körükleyecek enerjiye hâlâ sahip olmamız inanılmaz bir şey... Allah insana aklını, tartışması, araştırması, analiz etmesi ve nesneleri açıklaması için verdi." Moubayed böyle demekle aslında bu tepkinin nedenlerini anlamadığını ortaya koymuştur. Aşağıda da göstermeye çalışacağım gibi, bu saptamaların kökeninde bir yandan burjuva ideolojisi ve felsefi idealizm, bir yandan da İslâm ülkeleri ve toplumlarının yüzlerce yıldır süregelen geri kalmışlığı olgusu yatmaktadır. Şunu da eklemek gerek: "İleri" ülkelerde İslamofobinin, yabancı düşmanı ve faşist eğilimlerin gelişme ve güçlenme eğiliminde olması aynı zamanda, süregelen ekonomik durgunluk ve kriz ortamıyla ve onunla karşılıklı etkileşim içinde olan ABD-İsrail savaş stratejisiyle birebir ilişkilidir.

»

» »

»

» » Şu soru -görünüşte ya da bir yere kadar- haklı olarak sorulabilir: Neden Müslüman halklar, geçmişte yaşanan benzer provokatif girişimler sırasında olduğu gibi bu olayda da ölçsüz, dengesiz, sert ve hattâ irrasyonel tepkiler veriyor ve böylece kendileri hakkında üretilen önyargıları pekiştirecek biçimde davranıyorlar? Onlar neden tepkilerini mantıklı ve inandırıcı tarzda dile getirmiyorlar ya da İslâm-karşıtı tutum ve davranışların sahiplerini ve onların dünya görüşünü ve siyasal duruşunu etkili kitlesel eylemlerle protesto etmeye ve karşı argümanlarla çürütmeye ve sergilemeye girişmiyorlar? Şu soru da sorulabilir: Harekete geçen Müslüman halklar emperyalist burjuvazinin ya da onun bir fraksiyonunun bu uyduruk film üzerinden dinlerine ve Hz. Muhammed'e yaptığı hakarete gösterdikleri tepkiyi, neden İslâm ülkelerinin içişlerine kaba bir biçimde karışılmasına, bu ülkelerin işgal edilmesine, bombalanmasına, onların doğal kaynaklarının ve tarihsel ve arkeolojik zenginliklerinin tahribine ve yağmalanmasına, bu ülkelere işbirlikçi kliklerin empoze edilmesine, Müslüman halkların işgücünün sömürülmesine, açılan haksız ve barbarca savaşlarda yüzbinlerce insanın öldürülmesine, milyonlarcasının yaralanmasına ve yerlerinden yurtlarından

edilmesine vb. karşı göstermiyorlar?

■

■ ■

■

■ ■ Bu soruların yalın ve kestirme bir yanıtının olmadığı ve olamayacağı açıktır. Zaten, karşı karşıya bulunduğumuz ve derin tarihsel kökleri bulunan bu olayın yukardaki sorularda anlatımını bulan tarzda konusu da eksik ve yüzeysel ve dolayısıyla yanıltıcıdır. Her şeyden önce, belirli bir dine ve onun mensuplarının inançlarına, yüzyıllar boyu değişmeden kaldığı varsayılan birtakım olumsuz özellik ve nitelikler yüklenemez; bir üstyapı ögesi olan ve şu ya da bu sınıf ya da katmanın siyasal tutumunun biçimlenmesinde belirleyici bir rol oynamayan din öteden beri, sınıflar ve siyasal güçler arasındaki savaşımın gereksinimlerine göre değişmiş, farklılaşmış ve farklı yorumlara tâbi tutulmuştur. Evet; İslâm öğretisinin temelini oluşturan Kuran'da Müslümanları "kâfirlere" ve "doğru yoldan sapanlar"a karşı cihada çağıran ve onlara karşı zor kullanılmasını buyuran çok sayıda ayet vardır. Daha da önemlisi İslâm özellikle Dört Halife ve özellikle Emeviler döneminde bir dizi işgal, yani zor yoluyla yayılmış ve onun bu özelliği Batı'daki ve dünyadaki İslâm imajının oluşumunda belirli bir rol oynamıştır. (Dönemin süper devleti sayılabilecek olan Osmanlı İmparatorluğu'nun 15. ve 16. yüzyıllarda savaş yoluyla, Avrupa'nın ortalarına doğru yayılması bu imajı daha da pekiştirmiştir.) Bunda İslâm'ın, ilk çıkışında ezilen kitlelerin dini olarak doğan Hristiyanlıktan farklı olarak, Mekke tacirlerinin daha zayıf katmanlarının bir hareketi olarak doğmuş ve çok kısa süren bir muhalefet döneminden sonra iktidara gelmiş ve Arabistan'da devletin kurulması hareketinin ideolojisi işlevi görmüş olması belirleyici olmuştur. Kuran'ın ve onun dilinin küçümsenmeyecek ölçüde, tehdit ve ceza, hattâ işkence ve ölüm gibi terim ve kavramlarla niteleniyor olması, işte onun bu doğuş ve gelişme koşullarıyla açıklanmalıdır.

■

■ ■

■

■ ■ Aslına bakılırsa bu açıdan hemen hemen hiçbir dinin geçmişi temiz değildir. Dinini silâh zoruyla yayma pratiğinin en azından 19. yüzyıla kadar Hristiyan devletler için de geçerli olduğunu unutmamak gerekiyor. Büyük Konstantin'in Hristiyanlığı 4. yüzyılda Roma İmparatorluğu'nun resmî dini haline getirmesinden sonra bu din, hem başka ülkelerin işgalinin ve hem de Roma sınırları içindeki diğer dinlerin ezilmesinin aracı haline getirilmişti. Haçlı seferleri, Engizisyon davaları vb. hep Hristiyanlık adına yürütülmüştü. İspanyol sömürgecileri 16. yüzyılda "Yeni Dünya"daki İnka, Aztek ve Maya halklarına karşı gerçekleştirdikleri jenosidi Hristiyanlık adına yapmışlardı. 1618-1648 yılları arasında Katolik ve Protestan devlet ve prensliklerini karşı karşıya getiren ve milyonlarca insanın ölümüne yol açan Otuz Yıl Savaşları, Hristiyanlık adına yürütülmüştü. 16. yüzyılla 19. yüzyıl arasında Atlantik köle ticareti denen kanlı ve korkunç olayı gerçekleştiren Avrupa devletleri bu eylemlerini, Hristiyanlığı kullanarak meşrulaştırmaktaydılar. 19. yüzyılda Afrika'da misyonerler aracılığıyla yayılan Hristiyanlık; Britanya, Fransa gibi devletlerin bu kıtayı

sömürgeleştirmelerine hizmet etmişti. Daha birkaç yıl önce, ABD Devlet Başkanı G. W. Bush ve ortaklarının ve bazı neo-faşist ve Hristiyan-Siyonist grupların Afganistan, Irak vb. işgallerine dinsel referanslarla yaklaştığını, hattâ bu savaşlar için Crusade (=Haçlı Seferi) terimini kullandıklarını gördük. Kabaca 20. yüzyılın başlarına kadar Hristiyanlık; Batı'nın Doğu üzerindeki ekonomik, siyasal ve askerî üstünlüğünün ideolojik meşrulaştırma araçlarının en önemlisi olagelmıştır. Kabaca 18. yüzyılın başlarından bu yana süregelen bu maddî üstünlük olgusu, Avrosentrik bir dünya görüşünün yerleşmesine ve -Batı Avrupa ve ABD toplumlarının kolektif bilinçaltında çok canlı bir biçimde yaşamakta olan- bir üstünlük duygusuna da yol açmıştır. Bu "geri" ülkeler halklarına üstten bakma, onları ikinci sınıf insan olarak görme eğilimi, yani yumuşatılmış ve üstü örtülü ırkçılık, ekonomik ve siyasal krizlerin derinleştiği dönemlerde rahatlıkla sert ve açık ırkçılığa dönüşebilmektedir. Ama kimse Hristiyanlığın geçmişteki olumsuz deneyiminden ve bu deneyimin günümüzdeki yansımalarından hareketle, bu dinin kendisinin fanatik, militarist ve savaşçı bir nitelik taşıdığını, bu süreçlerin esas sorumlusu olduğunu söyleyemez ve söyleyememiştir.

■

■ ■

■

■ ■ Dinin şu ya da bu sınıf ya da katmanın siyasal tutumunun biçimlenmesinde belirleyici bir rol oynamadığı ve sınıflar ve siyasal güçler arasındaki savaşımın gereksinimlerine göre değişme ve farklılaşma eğiliminde olduğu genellemesi, İslâm için de geçerlidir; Anadolu Selçuklu devleti yöneticilerinin İslâm'ıyla ona karşı çıkan Babai isyancılarının İslâmı, Osmanlı devleti yöneticilerinin İslâm'ıyla Şeyh Bedrettin ve müritlerinin İslâmı aynılaştırmaz. Yakın tarih de bu saptamayı doğrular. Örneğin, her zaman siyasal gericiliğin bağlaştığı, destekçisi ve avukatı gibi hareket etmiş olan Vatikan'ın Katoliklik anlayışı ile 1950'lerin sonlarında Latin Amerika'da ortaya çıkan ve yoksul halkların çıkarlarının savunusunu Hristiyanlık öğretisiyle bağdaştırmaya çalışan Kurtuluş Teolojisi hareketinin Katoliklik anlayışı birbirine neredeyse taban tabana karşıttır. Benzer bir saptamayı, Suudî gericiliğinin ve Vahhabiliğin pro-empyralist İslâm anlayışı ve pratiğiyle Lübnan Hizbullahı'nın anti-empyralist İslâm anlayışı ve pratiği arasındaki fark için de yapabiliriz.

■

■ ■

■

■ ■ Yineleyelim: Toplumsal olaylara biricik doğru yaklaşımı sunan tarihsel materyalizm; din, mezhep gibi ideolojik formların, siyasal savaşım ve onlar karşısında alınan tutumlar üzerindeki etkisini asla yadsımaz; ancak bu süreçlerde belirleyici olan öğenin, çeşitli sınıflar, katmanlar ve partilerin maddî -ekonomik konumları, siyasal çıkarları ve tarihsel deneyim ve gelenekleri olduğunu söyler. Bu özellikle, dinin egemen ideolojik form olduğu kapitalizm-öncesi tarihsel dönem için fazlasıyla geçerlidir; bu dönemin "olağan" koşullarında, yoksul halk kitleleri egemen sınıfın sadece siyasal değil, aynı zamanda ideolojik-kültürel boyunduruğu altında oldukları için egemen dinin farklı yorumları her zaman açık bir tarzda

ya da siyasal bir gündemle yüklü olarak ortaya çıkmazlar. Dinlerin, "halk dini" diye adlandırılabilen bu versiyonları, "olağan" koşullarda halkların kollektif bilincinin derinliklerinde âdeta bitkisel bir yaşam sürdürür ya da salt dinsel bir tarikat görünümünde kalır. Ama, seyrek aralıklarla meydana gelen kendiliğinden-gelme ya da yarı-devrimci kalkışmalar sırasında ayağa kalkan kitleler ve özellikle de onlara önderlik eden parti, grup ve bireyler şaşmaz bir biçimde, egemen ideoloji olan dinin farklı ve ezilen kitlelerin ekonomik çıkarları ve siyasal duruşlarına denk düşen versiyonlarını/ yorumlarını canlandırırlar ve bu yorumları anti-feodal ve anti-klerikal siyasal taleplerle birleştirirler. Anadolu'daki Babai isyanı (13. yüzyıl) ve Şeyh Bedrettin hareketi (15. yüzyıl), Şahkulu isyanı (16. yüzyıl), Kalender Çelebi isyanı (16. yüzyıl), Bohemya'da başını Jan Hus'un çektiği hareket (15. yüzyıl) ve Almanyada Thomas Münzer'in önderlik ettiği devrimci köylü hareketi (16. yüzyıl) bu olgunun akla ilk gelen örnekleridir.

■

■ ■

■

■ ■ Demek oluyor ki, Müslüman halkların, bu provokatif filme karşı -çok büyük bir kitlesellik kazanmamış olmakla birlikte- gerçekleştirdiği eylem ve tutumlar hakkında abartılı ve sansasyonel değerlendirmeler yapılması ve bu tepkileri İslâm dininin mesajıyla ve bu dinin mensuplarının fanatizmiyle açıklamak bilimsel değil, ideolojik bir tutum almak anlamına gelmektedir. Söz konusu filme karşı gösterilen tepkiyi doğru bir biçimde değerlendirebilmek, ancak Müslüman halkların ve İslâm dünyasının tarihini ve özellikle de onların Batı ile ilişkisinin tarihini ve bugününü gözönüne almak suretiyle olanaklı olacaktır.

■

■ ■

■

■ ■ Daha öncesini bir yana bırakmak kaydıyla yinelemek gerekirse, İslâm dünyasının özellikle 19. yüzyılın başlarından bu yanaki tarihi, Britanya, Fransa ve Çarlık Rusyası başta olmak üzere sömürgeci devletlerin ekonomik ve siyasal boyunduruğu altına girmelerinin tarihidir. Bu dönem aynı zamanda, biricik bağımsız İslâm devletinin, bir zamanların güçlü Osmanlı İmparatorluğu'nun zayıflama, küçülme ve büyük devletlerin bir yarı-sömürgesi haline gelme dönemidir. Yarattığı önemli beklentilere rağmen Birinci Dünya Savaşı, esas olarak Müslüman halkların yazgısını değiştirmedi. Bunun son derece önemli bir istisnası, 1917 Ekim Sosyalist Devriminin zaferine bağlı olarak Kafkasya ve Orta Asya'daki Müslüman halkların özgürleşmesi oldu. Evet; İkinci Dünya Savaşında özelde sosyalist Sovyetler Birliği halkları ve Kızıldorusu'nun ve genelde anti-faşist güçlerin Almanyaya-İtalya-Japonya faşist eksenine indirdiği ağır darbeler ve buna bağlı olarak kapitalist-emperyalist sistemin görece zayıflaması, Asya ve Afrika'da bulunan pek çok İslâm ülkesinin İkinci Dünya Savaşını izleyen on yıllarda formel bağımsızlıklarına kavuşmalarında çok önemli bir rol oynadı. Ancak bağımsızlık, İslâm ülkeleri halklarının emperyalist boyunduruktan kurtulması için asla yeterli olmadı. Ciderek zayıflayan geleneksel sömürgeci devletlerin egemenliğinin yerini, dünyanın

yeni efendisi ABD'nin yeni-sömürgeciliği almaya başladı. Uzun sözün kısası İslâm ülkeleri ekonomik gerilik, cehalet, ilkelik, dinsel bağınazlık, askerî darbeler ve despotik rejimler batağında bocalamaya devam ettiler.

”

” ”

”

” ” Öte yandan, onyıllardır Filistin halkının kanını döken ve onu bir cehennem yaşamına mahkûm eden Siyonist İsrail'i sistemli bir biçimde destekleyen ABD ve bağlaşıkları; 11 Eylül 2001 saldırılarının ardından Müslüman halkları ve İslâmî direniş hareketlerini açıkça hedef aldılar. Onlar; Afganistan'a, Irak'a ve Libya'ya doğrudan, Lübnan, Somali, Pakistan, Suriye, Yemen, Bahreyn gibi ülkelere dolaylı olarak saldırmış, bu saldırılarda yüzbinlerce insanın kanına girmiş, milyonlarca insanı yaralamış ve evlerinden etmiş ve sözkonusu ülkelerin ekonomilerini ve altyapılarını acımasızca tahrip etmiş, onların tarihsel ve arkeolojik zenginliklerini ve aydın birikimlerini yağmalamış, bu ülkelerin halklarını ekonomik yaptırımlarla yoksulluğa mahkûm etmiş, onların köylerini, cenaze ve düğün törenlerini yükseklerden uçan uçaklarla ya da insansız hava araçlarıyla bombalamışlardır. Washington küstah bir biçimde; Fas'tan Endonezya'ya kadar uzanan geniş jeografik alandaki rejimleri değiştireceğini ve haritaları yeniden düzenleyeceğini ilân etmiş, İsrail'le elele yıllardır istikrarsızlaştırmaya çalıştığı İran'ı pek çok kez savaşla tehdit etmiş, kendisi binlerce nükleer başlığa sahip olduğu ve 1945 yılında -Hiroşima ve Nagazaki'de- nükleer silâh kullanmaktan sabıkalı olduğu hâlde İran başta olmak üzere başka devletlerin barışçı nükleer çalışmalarını yürütmelerini bile âdeta savaş nedeni olarak göstermiştir vb. Bekleneceği üzere bütün bunlar, Müslüman halkların Washington, Telaviv, Paris, Londra, Berlin'deki vb. savaş suçlularına duyduğu öfke ve tepkinin yanısıra, onların yaşadığı öfke, çaresizlik ve aşağılanma duygularını daha da keskinleştirmiştir. ABD, bu saldırı ve terör politikasını meşrulaştırmak için "İslâmî terör" kavramını öne çıkarması, kitle iletişim araçları üzerindeki egemenliğini de kullanarak kendisini kurban ve emperyalist saldırının hedefi olan İslâm halklarını ve İslâmî direniş hareketlerini "saldırgan" ve "terörist" olarak göstermekle kalmamıştır; o, kendi istihbarat örgütlerinin denetimi altında ya da onlarla işbirliği halinde çalışan El Kaide türünden örgütler eliyle gerçekleştirilen bazı terör eylemlerini bu İslâmî direniş hareketlerine yüklemiş, kendi topraklarında yaşayan Müslüman-kökenli ABD yurttaşlarına karşı ayrımcı bir tutum takınmıştır. Benzer bir sürecin Fransa, Almanya, Britanya, Hollanda gibi ülkelerde de yaşanması vb., Müslüman halkların "beyaz adam"a duyduğu öfkeyi daha da arttırmaktadır. Sözkonusu haklı öfke, işte bu ve devrimci bir önderliğin bulunmadığı koşullarda yer yer yanlış hedeflere de yönelen eylemlerin maddî zeminini oluşturmaktadır. Zaten Lenin de, "Anarşizm umutsuzluğun sonucudur" ("Anarşizm ve Sosyalizm", Marks, Engels, Lenin, Anarşizm ve Anarko-Sendikalizm, Ankara, Sol Yayınları, 1979, s. 230) derken herhâlde bu ruh halini kastetmişti.

”

” ” Bu koşullarda ortaya çıkan, daha doğrusu çok büyük olasılıkla kasıtlı olarak ortaya

çıkarılan "Müslümanların Masumiyeti" filmi, tutuşmaya hazır maddelerle dolup taşan İslâm dünyası açısından bir kıvılcım işlevi görmüştür. Dolayısıyla Müslüman halkların, görünürde bu filmi ve onun yapımcılarını hedef alan bu tepkisinin esas hedefinin -kendileri bunun tam olarak bilincinde olmasalar da- onları onyıllardır, hattâ yüzyıllardır ezen ve aşağılayan sömürgeci ve emperyalist devletler ve/ ya da onları simgeleyen kurumlar olduğunu ve bu tepkilerin Müslüman halkların gerici statükoya karşı yarı-bilinçli bir isyanı olduğunu söyleyebiliriz. Tarihsel deneyim Müslüman halkların birikmiş öfke ve hoşnutsuzluğunun herhangi bir vesile ya da bahaneyle patlamasının başka örneklerini de sunmaktadır. Örneğin, günümüzden 155 yıl önce, yani 1857'de Britanya'nın Hindistan'daki egemenliği, esas olarak Müslüman kökenli Bengalli askerlerin başlattığı, ama Hindu askerleri ve halkının, hattâ yerel soyluların bir bölümünün de katıldığı isyanıyla ("Büyük Hint İsyanı" ya da "Sipahi Savaşı") sarsılacaktı. Britanya sömürgecileri tarafından çok kanlı bir biçimde bastırılan bu isyanın çıkış nedeni, Müslüman askerlerin tüfeklerinde kullandıkları ve dişle ısırılarak açılacak biçimde yapılmış olan mermilerin bundan böyle sığır ve domuz yağıyla yağlanacak olması ve bu hususun Müslüman askerlerin dinsel duyarlılıklarına dokunmasıydı. Ne var ki bu, isyanın sadece görünürdeki nedeniydi. Herhâlde şimdi hiçbir ciddi ve dürüst tarihçi bu isyanın gerçek nedeninin, değişik milliyet ve dinlerden Hindistan halkını acımasızca sömüren, korkunç bir yoksulluğa mahkûm eden, aşağılayan ve onları kendi yurtlarında hizmetçi ve yarı-köle konumuna sokan Doğu Hindistan Şirketi'ne ve Britanya sömürgeciliğine karşı duyulan ve çoktandır alttan alta kaynamakta olan öfke olduğunu yadsımaya kalkışmayacak, Bengalli Müslüman askerleri "fanatizm"le ve "şiddet yanlısı olmak"la suçlamayacak ve onların İslâmî inançlarına uymayan bir uygulamaya karşı çıktıkları için ayaklandıklarını ileri sürmeyecektir. (2)

■

■ ■ Öte yandan tarihsel deneyim, devrimci öncüler tarafından yönetilmeyen işçi sınıfı ve halk hareketlerinin başarısızlığa ve yenilgiye mahkûm olduğunu yeniden ve yeniden göstermiştir. Bu saptama, -tıpkı diğer dinler gibi- gerici bir ideoloji olan İslâm'ın rehberliği altında patlak veren isyan ve direnişler için daha da geçerlidir. 20. yüzyılın ilk onyıllarında Ekim Devrimi'nin ve 1960'larda ve 1970'lerde dünya ölçeğinde yükselen devrimci dalganın etkisiyle belli ölçülerde oluşan devrimci geleneklerin silinmiş/ unutulmuş olduğu Müslüman toplumları kendi burjuva-demokratik devrimlerini ve Aydınlanma deneyimlerini yaşayamamışlardır. Bu bağlamda onlar, M. S. 7. yüzyılda kaleme alınmış olan Kuran'ın mesajını tartışma ve İslâm'ın daha modern bir yorumunu yapma fırsatını da bulamamışlardır. Buna, 1970'lerin ikinci yarısından ve özellikle 1980'lerden bu yana dünya komünist ve işçi hareketinin son derece zayıfladığı ve devrimci milliyetçi hareketlerin de aynı akıbeti paylaştığı olgularını eklemeliyiz. (Bunda komünizmin saygınlığını zedeleyen ve tüketen Sovyet modern revizyonizmi ve sosyal-emperyalizminin, onların çizgisindeki partilerin ve Asya ve Afrika ülkelerinde iktidara gelmiş olan devrimci milliyetçi hareketlerin yaşadığı gericileşme ve bürokratikleşme süreçlerinin rolü son derece önemli ve neredeyse belirleyici olmuştur.) 1979 İran İslâm "devrimi"nden de etkilenen İslâmî akımlar işte bu koşullarda, bu -

ne ölçüde sol olduğu tartışmalı hale gelen- hareketlerin boşalttığı alanı doldurmaya başladılar. O günlerden bu yana geçen süre içinde ciddiye alınabilecek ve güçlü komünist ve devrimci hareketlerin ortaya çıkmadığı gözönüne alındığında, başında ABD-İsrail-Britanya ekseninin bulunduğu emperyalist saldırıya karşı İslâm dünyasındaki direnişin başını hâlâ İslâmî renkli akımların çekmesinde, Müslüman halkların potansiyel devrimci enerjisinin bugün hâlâ İslâmî kanallara akmasında ve onların hoşnutsuzluk ve öfkesinin kendisini hâlâ İslâmî formlarda dile getirmesinde şaşırtıcı bir yan olmadığı anlaşılabilir. Bu objektif ve subjektif faktörlerin etkisi altında biçimlenmiş olan Müslüman halkların ve onlara önderlik eden İslâmî direniş hareketlerinin, emperyalist burjuvazinin ve tekeli Batı medyasının İslâm-karşıtı argüman, tutum ve davranışlarına karşı tepkilerini mantıklı ve inandırıcı tarzda dile getirememeleri ve etkili kitlesel eylemlerle protesto edememeleri nesnelerin doğası gereğidir.

”

” ”

”

” ” Tutarlı demokrat ve enternasyonalistler, elbette Lübnan (Hizbullah), Filistin (HAMAS ve İslâmî Cihat), Afganistan (Taliban), Somali, (El Şebab) Irak (çeşitli Sünnî ve Şîî gruplar), Filipinler (Moro İslâmî Kurtuluş Cephesi) gibi ülkelerde Müslüman halkların, İslâmî direniş hareketlerinin önderliğinde emperyalist burjuvaziye ve onların yerli uşaklarına karşı sürdürdükleri savaşımı destekler ve onların saldırgan ve işgalci güçler karşısında zafer kazanmalarını dilerler. Şu ya da bu kaygı ve gerekçeyle bunu yapmamaları onları, emperyalizm ve Siyonizmle, El Kaide türünden pro-emperyalist gerici dinsel akımlarla ve hattâ yabancı ve İslâm düşmanlığını yaygınlaştırmaya çalışan neo-faşist akımlarla aynı konuma sürükler. Ama onlar, özelde adigeçen ülkelerdeki ve genelde dünyadaki İslâmî direniş hareketlerinin demokratik bir programa sahip olmadıklarını, onların önderliğinde sürdürülen ya da tümüyle kendiliğinden-gelme nitelik taşıyan patlamaların emperyalist ve gerici yerli burjuvazi ve onların ajanları tarafından rayından saptırılabilceğini, manipüle edilebileceğini bilirler. Dahası onlar, anti-emperyalizmi ister istemez sınırlı, çarpık ve tutarsız olan bu tip hareketlerin, İslâm ülkelerindeki Hristiyan azınlıkları, farklı Müslüman mezheplerden emekçileri, devrimci güçleri, kadın haklarını hedef alan eylemlere yönlitilebileceğini de bilirler. Alman işçi hareketinin önderlerinden August Bebel anti-Semitizmi "aptalların sosyalizmi" olarak nitelemişti. Bu bağlamda Andrew Levine'in 21-23 Eylül 2012 tarih ve "Politics of Blasphemy" ("Kutsalı karalama siyaseti") adlı yazısında yaptığı gibi İslâmî direnişleri "aptalların anti-emperyalizmi" olarak nitelemesine, bir yere kadar ve bir ölçüde katılabiliriz. 26-27 Şubat 2006 tarih ve "Karikatür eylemleri üzerine" adlı yazımda bu konuda şöyle demiştim:

”

” ” "Öte yandan Marksist-Leninistler -tarihsel deneyimin de pek çok kez doğrulamış olduğu gibi- emperyalizme, faşizme, militarizme ve kapitalizme karşı gerçek ve tutarlı savaşımın ancak sosyalizmin bayrağı altında ve işçi sınıfının önderliğinde verilebileceğini, en radikal

ve devrimci küçük-burjuva hareketlerin bile meta üretiminin ve kapitalizmin çerçevesini aşamayacaklarının bilincindedirler. Hiçbir zaman az-çok tutarlı demokratik bir programa sahip olamamış ve olamayacak olan ve geleceğin toplumunu yüzlerce yıl öncesinin dinsel kurallarına dayanarak inşa etmeyi öneren İslâmî direniş hareketlerinin program ve siyasal çizgilerinin ise küçük-burjuva demokrasisinin bile gerisinde olduğu açıktır."

"

" "

"

" " Bitirirken, sözkonusu filmin ve Muhammed'i aşağılayan karikatürlerin yapılması ve dağıtılmasının yol açtığı anlatım özgürlüğü-nefret suçu ikilemi tartışmasına kısaca değinmem gerekiyor. Tutarlı demokrat ve enternasyonalistler, anlatım ve basın özgürlüğü de içinde olmak üzere dünyanın büyük burjuva-demokratik devrimlerinin aristokrasiye, krallığa ve onların manevî desteği olan dinsel gericiliğe karşı savaşımında elde ettiği kazanımları ve mevzileri titizlikle savunurlar. Onlar, İslâm'ın da içinde yer aldığı ve dinleri ve idealist felsefenin diğer biçimlerini eleştirme hakkını da aynı titizlikle savunurlar. Ama onlar bununla yetinmezler: Tutarlı demokrat ve enternasyonalistler, aynı zamanda, emperyalist-sömürgeci bakış açısı ve pratiğine ve bunun, özellikle günümüzde çok önemli bir ögesi olan İslamofobiye ve İslâm halkları başta olmak üzere tüm ezilen ve aşağılanan halklara karşı kullanılan nefret söylemine de kesinlikle ve kayıtsız koşulsuz bir tarzda karşı çıkarlar. Türkiye'de Çingeneleri, Ermenileri, Rumları, Süryanileri, Kürtleri, Arapları vb. hedef alan nefret söylemine karşı net ve kesin bir tavır alınması yükümlülüğü, nefret söyleminin tüm biçim ve belirtilerine, İslâm halkları başta olmak üzere tüm ezilen ve aşağılanan halklara yönelen nefret söylemine karşı çıkma yükümlülüğüyle elele gider ve gitmek zorundadır.

"

" "

"

" " Ama, ülkemizin özgül koşullarında bir uyarıya gereksinim var: Türkiyeli tutarlı demokrat ve enternasyonalistler Osmanlı-Türk gericiliğinin ayrılmaz bir parçası olan Sünnî gericiliğine ve bu gericiliğin taşıyıcısı olan siyasal güçlere ve partilere karşı kesin bir tavır almaktadırlar. Onlar bunda bütünüyle haklıdırlar. Diğer İslâm ülkelerinin hemen hemen tümünden farklı bir konuma sahip olmuş olan Osmanlı İmparatorluğu, ömrünün son bir ya da birbuçuk yüzyılında bir yarı-sömürgeleşme süreci yaşamasına rağmen formel olarak bağımsız bir devletti ve daha da önemlisi o, aralarında Müslüman-Arap halklarının da bulunduğu Türk-olmayan başka halkları acımasızca ezen çok-uluslu bir devletti. Dolayısıyla, böyle bir devletin ve onun bir anlamda ve bir yere kadar uzantısı olan Türkiye Cumhuriyeti'nin İslâm'ının da gerici ve emperyal bir nitelik taşıması ve sömürgeleştirilen ve bu statüye karşı ulusal kurtuluş savaşları veren diğer Müslüman ülkelerinin İslâm'ına göre daha gerici bir nitelik taşıması kaçınılmazdı. Türkiye'nin bir başka farkı daha var: Kapitalist gelişme düzeyinin diğer İslâm ülkelerinin hemen hemen hepsinden daha yüksek ve buna bağlı olarak işçi sınıfı ile burjuvazi arasındaki çelişmenin daha keskin oluşu da Türkiye'de "ilerici" İslâmî bir

hareketin ortaya çıkmasının maddî zeminini zayıflatmaktadır. Daha çok orta ve küçük burjuvazinin çıkarlarını savunan İslâmî akımlar, Türkiye gibi sosyalist devrimin objektif koşullarının olgunlaştığı ülkelerde proletaryaya ve yoksul halka karşı siyasal gericiliğin ve emperyalizmin kampında yer alma eğilimindedirler. Sözünü ettiğim tarihsel ve maddî - ekonomik nedenlere bağlı olarak Türkiye'de İslâm hemen hemen her zaman devletin yanında yer almış, hattâ devletin bir uzantısı olmuş ve zayıf da olsa ilerici bir siyasal İslâmî gelenek oluşmamıştır.

»

» »

»

» » Bu faktörler, Türkiye devrimci ve demokratik hareketi üzerinde; Osmanlı-Türk gericiliği ve onun ayrılmaz bir parçası olan Sünnî gericiliğine karşı alınan tavır, emperyalist ve Siyonist teröre karşı savaşan İslâmî direniş hareketlerine karşı almaları gereken tavırla karıştırma yönünde bir basınç oluşturmaktadır.

»

» » Devrimci hareket üzerinde etkisini hâlâ sürdürmekte olan Kemalizmin ideolojik etkisi de bu basıncı beslemekte ve güçlendirmektedir. Ancak tutarlı demokrat ve enternasyonalistlerin, bu tarihsel yükün bilincinde olmaları ve ABD-NATO blokunun bağlaştığı/ uşağı Osmanlı artığı Türk gericiliğine ve onun kopmaz bir parçası olan Sünnî gericiliğine karşı aldıkları haklı ve doğru tavrın, objektif olarak anti-emperyalist saflarda yer alan İslâmî direniş hareketlerine karşı bir önyargı haline gelmesine ve onlara karşı alınması gereken tavır çarpıtmasına izin vermemeleri gerekmektedir.

»

» »

»

» »

»

» »

»

» » DİPNOTLAR

»

» » (1) Bu arada Chris Stevens'in, 2007-2009 yılları arasında ABD Misyon Şefi Yardımcısı sıfatıyla ve Mart-Kasım 2011 döneminde ABD'nin işbirlikçi Geçici Ulusal Konsey katında Özel Temsilcisi sıfatıyla Libya'da görev yaptığını ve Mayıs 2012'de ABD'nin Libya Elçisi sıfatıyla bu ülkeye geldiğini anımsatmak isterim. Burjuva basınında yer alan yanıltıcı haberlerin tersine Stevens, birlikte çalıştığı ve yönlendirdiği gerici İslâmî milis örgütleri ve/ ya da El Kaide tarafından değil, Kaddafi'nin linç edildiği Ekim 2011'den bu yana Libya'da aktif olan Yeşil Direniş tarafından öldürülmüştür. ABD ve onun NATO'daki ortakları, hem Libya'da süregelen direnişi gözlerden saklamak ve hem de ilerici güçlerin ve halkların kafasını karıştırmak için, sözkonusu provokatif filme karşı yapılan gösterilerle ilgisi

olmayan ve uzun bir plânlama evresinin ardından gerçekleştirildiği sanılan bu eylemin sorumluluğunu El Kaide'ye yüklemişlerdir. Bu konuda daha ayrıntılı bilgi için Mark Robertson ile Finian Cunningham'ın 21 Eylül 2012 tarih ve "Benghazi Attack: The PEOPLE of LIBYA Resisting The WEST's Criminal Conquest and The NATO Powers Are Covering Up" ("Bingazi Saldırısı: Libya Halkı Batı'nın Kriminal İşgaline Karşı Direniyor ve NATO Devletleri Bunu Gözlerden saklıyor") başlıklı yazısına bakılabilir.

”

” ”

”

” ” (2) Örneğin Marks, İngiliz dokuma sanayisinin İngiliz ve Hintli el dokumacılarını ne hale getirdiğini anlatırken şunları söyleyecekti:

”

” ” “Tarih, İngiliz el dokumacılarının yavaş yavaş yokolmasından daha korkunç bir trajedi kaydetmez; birkaç on yıl boyunca süren bu yokolma en sonu 1838’de sona ermişti. Bunların çoğu açlıktan ölmüşler, pek çok aile günde 2.5 peni ile uzun süre bitkisel bir yaşam sürmüşlerdir. Öte yandan İngiliz pamuklu makineleri, Hindistan’da vahim bir etki yarattı. 1834-35’te Genel Vali şöyle yazıyordu: ‘Buradaki sefaletin bir eşine tarihte zor rastlanır. Pamuk dokumacılarının kemikleri Hindistan ovalarını beyaza boyamıştır.’ ” (Capital 1, Moscow, Progress Publishers, s. 406)

”

” ”

”

” ”

”

” ” Genişletilmiş versiyon

”

” ”

27-29 Eylül 2012